

je razložil civilno upravo treh okupatorjev, ki so spomladi 1941 zasedli Slovenijo. Referat se zaključuje s kratkim pregledom in opozorili o ohranjenem gradivu, s koreferatom o gradivu kabineta Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino pa ga je dopolnila Nada Kobal. Druga dva referata, ki sta zajela problematiko uprave med NOB, sta prispevek Marije Oblak-Čarni, IOOF, NOS in upravna komisija na ozemlju osrednje Slovenije 1941—1944 ter prispevek Jožeta Prinčiča SNOS 1944—1946 — organizacija kompetence in arhivsko gradivo. Oba referata sta dala velik poudarek predvsem na oris delovanja in kompetenc teh organov, manj pa, kar velja zlasti za drugi referat, je bila zajeta problematika v zvezi z gradivom.

Povojno obdobje so zajeli trije referati. V referatu Metke Gombač je prikazano upravno delovanje Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora za Slovensko primorje in Trst ter ohranjeno gradivo obeh okrožij — tržaškega in goriškega, Miran Kafol je ob predstavitvi gradiva okrajnega ljudskega odbora Ljubljana na primeru 1960 opozoril na probleme in skušal nakazati rešitve za odbiranje in hranjenje mase gradiva, ki nastaja po vojni, Marjan Zupančič in Majda Ficko pa sta pripravila krajše poročilo o delu na gradivu Republiškega komiteja za energetiko za leti 1977—1978.

Omeniti je treba še referat Marjana Drnovška, ki je kompleksno obdelal problematiko arhivskega gradiva Mestne občine Ljubljanske za obdobje 1898 do 1930, da pa bi bila razlaga čimbolj popolna, je vzel kot primer leta 1901—1910.

Zelo zanimiva za arhivske delavce sta bila tudi koreferata Ivana Križnarja, ki se je oglasil k referatom dr. T. Ferenca, Ficka in Zupančiča, ter dr. Franca Rozmana, ki je opozoril na arhiv avstrijske socialno demokratske stranke, ki je na Dunaju in je v privatni lasti, obsega pa veliko gradiva za slovensko socialdemokratsko gibanje v obdobju 1880—1938. Za udeležence zborovanja je bila zadnji dan organizirana strokovna ekskurzija na Madžarsko z obiskom arhiva v Szombathelyju. Vsi referati in koreferati bodo izšli v drugi in tretji številki Arhivov, v novem slovenskem glasilu arhivskih delavcev (do sedaj so slovenski arhivisti lahko objavljali svoje prispevke v skupnem jugoslovanskem časopisu Arhivist), katerega prva številka nosi letnico 1978.

Metka Gombač

ZVEZNO POSVETOVANJE ARHIVSKIH DELAVCEV JUGOSLAVIJE OD 15. DO 17. NOVEMBRA 1979 V NOVI GORICI

Predsedstvo Zveze društev arhivskih delavcev Jugoslavije je na eni izmed svojih sej sklenilo, da se bo tudi Zveza društev arhivskih delavcev Jugoslavije vključila v proslavo jubilejne šestdesetletnice KPJ — ZKJ in obeležitvi »Mednarodnega tedna arhivov 1979« s pripravo zveznega posvetovanja arhivskih delavcev Jugoslavije v Novi Gorici od 15. do 17. novembra 1979. Neposredno organizacijo posvetovanja sta prevzela Arhivsko društvo Slovenije in Pokrajinski arhiv v Novi Gorici — mesto gostitelj. Temu gre tudi zahvala, da je posvetovanje uspelo, in da so se številni udeleženci iz cele Jugoslavije počutili prijetno. Za posvetovanje so bile poleg uvodnega referata v počastitev proslave

šestdesetletnice KPJ — ZKJ določene naslednje teme: srednjeročno in dolgoročno planiranje razvoja v arhivih SFRJ, analiza stanja in problemov odbiranja v arhivih SFRJ, arhivske biblioteke kot del informativnega sistema in analiza stanja bibliotek v arhivih SFRJ ter mikrofilmanje in standardi v arhivih SFRJ.

Uradni začetek posvetovanja, ki ga je otvoril predsednik Zveze društev arhivskih delavcev Jugoslavije dr. Miloš Milošević, pozdravila pa predsednik Arhivskega društva Slovenije Peter Klasinc in predsednik skupščine občine Nova Gorica Jože Šušmelj, so prijetno popestrili pionirji in pionirke, ki so v imenu mesta gostitelja pozdravili udeležence posvetovanja. Udeleženci so poslali pozdravni telegram predsedniku republike Josipu Brozu-Titu.

V uvodnem referatu Usmeritev KPJ na dejavnost med množicami in pripevek slovenskih komunistov v luči nekaterih arhivskih dokumentov je Ivan Križnar na podlagi nekaterih, v zadnjem času pridobljenih mikrofilmanih partijskih dokumentov iz arhiva Kominterne v Moskvi ter nekaterih dokumentov o revolucionarnem delovanju, najdenih v fondih predvojnih upravnih, policijskih, sodnih in drugih organov in z dopolnitvijo pričevanj neposrednih udeležencev, v marsičem dopolnil pregled zgodovine komunistične partije Slovenije oz. Jugoslavije 1919—1941. Poudarek referata je bil predvsem na prikazu prizadevanj vodstva KPJ razširiti dejavnost komunistov med ljudskimi množicami in prikazu usmeritve delovanja KPJ k pritegnitvi delovnih ljudi v enotno fronto za njihovo nacionalno in socialno osvoboditev.

O razvoju in stanju arhivske službe za Goriško je spregovorila ravnateljica Pokrajinskega arhiva v Novi Gorici Ljudmila Bezljaj-Krevel, ki je na eni strani podala izčrpen pregled arhivskega gradiva in njegove ohranjenosti za Goriško ter na drugi strani razvoj in stanje arhivske službe na tem področju, predvsem z ozirom na ustanovitev Pokrajinskega arhiva v Novi Gorici 1. januarja 1972 kot samostojnega zavoda.

Referat o srednjeročnem in dolgoročnem planiranju v arhivih SFRJ — Srednjeročno i dugoročno samoupravno planiranje u arhivima SFRJ — je pripravil Dragan Čirović, predsednik komisije Zveze društev arhivskih delavcev Jugoslavije za organizacijo strokovnega dela, planiranje in normiranje v arhivih. Na podlagi analize rezultatov ankete, ki je bila opravljena od junija do oktobra 1979 in, na katero je odgovorilo 78 arhivov, ter na osnovi dose-danje prakse v delovanju in razvoju arhivske službe v SFRJ, je referent prišel do naslednjih zaključkov in predlogov: potrebno bi bilo, da vsi arhivi v republikah in pokrajinah do konca maja 1980 sprejmejo dobro pripravljene in verificirane srednjeročne plane razvoja 1981—1985, da bi se do konca leta 1980 izvršile priprave za njihovo realizacijo. Naslednja stopnja naj bi bila sprejetje planov razvoja arhivske službe za razdobje 1981—1985 po posameznih republikah in pokrajinah in sicer na podlagi samoupravnih sporazumov med arhivi za določena tematska področja, kar bi potem predstavljalo pod-lago za skupne razvojne načrte v republikah in pokrajinah. Tretjo stopnjo pa naj bi na podlagi sinteze republiških in pokrajinskih razvojnih načrtov pred-stavljala izdelava predlogov za določena področja, ki so skupna in enotna za arhivsko službo v SFRJ. Do devetega kongresa arhivskih delavcev Jugosla-vije, ki bo predvidoma oktobra 1980 v Ohridu, naj bi bil izdelan nekak »osnovni dokument« na podlagi samoupravnih sporazumov, ki naj bi določil konkretna

področja skupnega delovanja in naj bi predstavljal osnove razvoja arhivske dejavnosti v SFRJ do leta 1985. Seveda pa bi bilo potrebno pri tem združevati ne le dela, ampak tudi finančna sredstva.

Na pereč problem odbiranja arhivskega gradiva je v svojem referatu Analiza o stanju i problemima odabiranja u arhivima SFRJ opozorila Olga Giler, predsednica komisije Zveze društev arhivskih delavcev Jugoslavije za izdelavo enotnih list. Tudi ona je na podlagi ankete analizirala stanje glede odbiranja arhivskega gradiva v arhivih v Jugoslaviji in prišla do zaključka, ki ni nov, da se mora vprašanje odbiranja arhivskega gradiva, valorizacije in izločanja v arhivski službi Jugoslavije reševati hitreje in bolj odločno. In rešitev? — osnovanje nekega »strokovnega telesa« na nivoju Jugoslavije, ki naj bi na podlagi združevanja dela in sredstev ter s pomočjo že obstoječih komisij, odborov itd. izdelal enotne predloge in merila za odbiranje arhivskega gradiva.

Diskusija, ki se je razvila na obe obravnavani temi, je zlasti na zadnjo, dodala marsikatero izkušnje, izmenjanih je bilo nekaj mnenj in predlogov, vendar je, žal, zaradi omejenega časa za diskusijo ostalo precej nedorečenega.

Popoldan je bil ogled razstave Komunistična partija v Sloveniji 1919—1941, katero je aprila 1979 pripravil v Ljubljani Arhiv SR Slovenije v počastitev 60-letnice ustanovitve KPJ in jo je sedaj predstavil še v Novi Gorici. Razstava je bila pripravljena iz gradiva, ki ga hrani Arhiv SR Slovenije v arhivskih fondih in zbirkah upravnih, policijskih, pravosodnih in drugih organov ter v nekaterih privatnih zbirkah. Predstavljene so bile tri vrste dokumentov: dokumenti upravnih in policijskih organov, dokumenti nastali v sodnih postopkih proti komunistom in komunističnemu tisku. Oboji kažejo, kako je predvojno oblast beležila in spremljala delovanje komunistov in kako je proti njim ukrepala. Tretje vrste dokumenti so tisti, ki jih je izdala KSJ in so bili kot izvirniki ali prepisi priloženi uradnim ali sodnim spisom. Obiskovalci so si razstavo z zanimanjem ogledali, saj je pomenila tudi dopolnitev uvodnega referata Ivana Križnarja. Po razstavi so si udeleženci ogledali še bogate muzejske zbirke Goriškega muzeja na lepo obnovljenem gradu Kromberk, kjer jih je pozdravil tudi predsednik Kulturne skupnosti Nova Gorica.

Naslednji dan je bilo govora o arhivskih bibliotekah, programu UNISIST II in arhivih ter o mikrofilmanju arhivskega gradiva. Dr. Miroslav Luketić, predsednik Podkomisije Zveze društev arhivskih delavcev Jugoslavije za arhivske biblioteke, je na podlagi ankete, na katero je od 80 anketiranih arhivov odgovorilo 72, podal zanimiv pregled stanja in organizacije arhivskih bibliotek, njihove tehnične opremljenosti, usposobljenosti in števila kadrov, števila uporabnikov itd. Referat so dopolnili pripravljene koreferati Ružice Kolarević-Kovačević o arhivskih bibliotekah kot sestavnem delu arhivskega informacijskega sistema, Katice Tadić o organizaciji bibliotek v arhivih (koreferat zaradi njene odsotnosti ni bil prebran, a so ga udeleženci že predhodno dobili razmnoženega), mag. Ljiljane Mirković o strokovnem usposabljanju delavcev v arhivskih bibliotekah in Sultane Kronevske o smernicah za sestav fondov v arhivskih bibliotekah (tudi ta koreferat zaradi odsotnosti referentke ni bil prebran in bo objavljen v reviji Arhivist).

Dr. Štefan Adamič, predsednik Jugoslovanskega komiteta za UNISIST II, je v referatu Arhivi v programu UNISIST II podal najprej kratek historiat osnovanja in delovanja sistemov UNISIST I in UNISIST II ter vključevanje

Jugoslavije v enoten informativni sistem in na koncu nakazal možnosti vključevanja arhivov v sistem UNISIST II.

Martin Modrušan, predsednik Komisije Zveze društev arhivskih delavcev Jugoslavije za mikrofilmanje, je v svojem referatu Mikrofilmovanje i standardi u arhivima SFRJ predložil nekaj navodil za mikrofilmanje arhivskega gradiva v varnostne namene, za dopolnitev gradiva, zaščite originalnega gradiva itd., in sicer od arhivistične priprave gradiva za mikrofilmanje, tehnične priprave, opreme, inventarizacije, pregleda mikrofilmanega gradiva itd. do hrambe mikrofilmov ter dodal predloge za izdelavo standardov za mikrofilmanje arhivskega gradiva, standardizacijo tehničnih sredstev, reprodukcijskega materiala in postopkov za mikrofilmanje arhivskega gradiva.

Ob zaključku posvetovanja je predsednik Zveze Društev arhivskih delavcev Jugoslavije dr. Miloš Milošević poudaril, da je to posvetovanje pokazalo, kako potrebna so taka srečanja za razvoj arhivske službe Jugoslavije za izmenjavo mnenj in izkušenj in da so referati in diskusije tega posvetovanja izhodišče za določene teme naslednjega IX. kongresa arhivskih delavcev Jugoslavije.

Za udeležence posvetovanja je bila organizirana tudi enodnevna strokovna ekskurzija v Italijo, kjer so si ogledali zanimivosti v Vidmu in Čedadu.

Marjeta Adamič

VII. ZNANSTVENO POSVETOVANJE »MARX IN SODOBNOST« Z DELOVNIM NASLOVOM »MARKSIZEM IN ANARHIZEM — ZGODOVINA IN SODOBNOST« V ARANDJELOVCU OD 10. DO 12. JANUARJA 1980

Znanstvena posvetovanja s skupnim naslovom »Marx in sodobnost« imajo dolgoletno tradicijo in velik ugled med družboslovci v Jugoslaviji. Bolj pa ta trditev velja za filozofe, politologe, sociologe in ekonomiste kot pa za zgodovinarje, pač zaradi tematike, ki so jo na dosedanjih srečanjih obravnavali. Zgodovinarji se teh posvetovanj udeležujejo v manjšem številu in bolj kot strokovnjaki — uvodničarji, ki naj osvetlijo zgodovinske korenine posameznih pojavov ali idejnih tokov. Ta splošna ocena velja tudi za letošnje posvetovanje v Arandjelovcu.

Ta posvetovanja si je njihov organizator Institut za mednarodni radnički pokret iz Beograda skupaj z Institutom društvenih nauka iz Beograda zamislil kot jugoslovansko znanstveno tribuno, ki bo omogočila široko in neposredno izmenjavo mišljenj, sodelovanje, odkrit in kritičen dialog o pomembnih in aktualnih vprašanjih in problemih marksistične filozofske in znanstvene misli ter o vprašanjih in problemih razvoja in borbe za socializem v svetu in posebej še v Jugoslaviji. Tako zamišljena posvetovanja so dejansko postala kraj, kjer so se tudi s polemikami in spori razčiščevala in utrjevala posamezna idejna stališča in interpretacije, in kot taka so ta posvetovanja dala pomemben prispevek k razvoju jugoslovanskega marksizma.

Tematika dosedanjih posvetovanj je bila raznovrstna. Prvo posvetovanje ob 145-letnici rojstva in 80-letnici smrti Karla Marxa leta 1963 in 1964 v Beogradu, Arandjelovcu in Novem Sadu je bilo razdeljeno v dva dela. Prvi je bil